

(...)Georg Simmel'e göre metropol insanı olağandışı miktarda uyarıya maruz kalır ve bunun sonucunda onu kökünden koparacak dış çevredeki unsurlara karşı kendisini koruyacak bir zihinsel yapı geliştirir. Bu, onun kalbinden ziyade kafasıyla hareket etmesi gerektiği anlamına gelir--derin duygusal tepkilere teslim olmak, yok olmakla eşdeğerdir. Metropol insanının yaşadığı ortam zihnin egemenliğine yol açacak şekilde bilincini güçlendirir, duygularını değil. Kent ortamının uzmanlaşmasıyla pekçok doğrultulara yayılan zihinsellik şehre ait bir özelliktir.

(...)Karşıtlık içindeki deneyimlerin çok çabuk değişen çerçevesinin bir ürünü olarak şehirde bezgin (blasé) bir tavır gelişir. Aşırı uyarılma, tepki gösterme yetisinin kaybolmasıyla sonuçlanır. Bezgin tavrın temeli, ayırdetme yetisinin körelmesinde yatar. Ve burada da kentsel para ekonomisinin rolü açık olup, kentsel tavra uygundur. Tüm değerlerin ortak paydasını oluşturan para ekonomisi, renksiz ve kayıtsızdır. Şeylerin en derinlerdeki nüvesini -bireyselliklerini, kendilerine mahsus değerlerini ya da kıyaslanmazlıklarını- oyup aşındırır.

(...)Metropol insanının başkalarına yönelik tavrı, resmî ve ihtiyatlı bir tavidir. Simmel, bu ihtiyatın içyüzünün sadece kayıtsızlıktan ibaret olmadığına, fakat hafif bir tiksinti ya da en azından karşılıklı yabancılaşma ve iticiliği de barındırdığına inanıyordu. Bu tiksintiyle karışık ihtiyat, bireye, başka koşullar altında imkânsız olan kişisel bir özgürlük sağlar.

Don Martindale

"Şehir Kuramı", Çev: Fırat Oruç, Şehir ve Cemiyet, İz Yayıncılık, 2.Baskı, 2005, ss.63-65

MICHAUX

(...) Kolaylıkla bir tenis şampiyonu olabilirdi. Doğrusu, aslında yaşantılarının bu yanını önemsizleştiriyordu ve bana meskalinli fırçanın abartılmayı hak etmediğini söyledi, ve insana onun şiirsel alaycı ruhunun çevikliği için herhangi bir kanıt gerekiyorsa eğer, sadece, canlı vukufları ve zengin alaycılıklarıyla onun gezi yazılarına dönmesi gerekirdi.

Ama bütün yazdıkları içinde en kıymet verdiği, ne kadar uğraşsa da hayatla başa çıkamayan bu talihsiz küçük karakterin bulunduğu "Plume" gibi görünüyordu. O absürdün gerçek bir çocuğuydu ve ilkin, oksijen hasreti çeken bir tür proto-Chaplin figür olarak tanındı. Gülüşü, ki çok yoğun ve marazydi, stresleriyle gerçek dünyayla karşı karşıya geldiğinde ona akıldan çıkmayan ve bilmecemsi bir nitelik verdi. Kederli, talihsiz, çaresiz, suçlanmış, bozguna uğraşım Plume silik şahsiyetin ve Michaux efsanesinin, beceriksizin çaresiz gülüşüne boğulur.

Şair, bilgelerin bize söylediğinin doğru olduğunu kavramış görünüyor. Yani gerçekliği eğip bükerek ve onu yöneterek kendinizi gerçekten bulabilirsiniz, görünüz bir tanecik bile öz-çıkarıcılık parçası içermemek kaydıyla. İstememek yoluyla, deyim yerindeyse onu özgürleştirirsiniz, bütün temel kozmik bereketin içine gürültüyle dalarsınız.(...)

İnsan onun, nesnelere insan mantığını önceleyen düzeni içine, mantığı ve dili önceleyen düzenin içine uzatılmış bir araştırmaya çıktığını hissetmeden edemiyor. Oun şiir tarzı eski mağaraların insanların biçimini çağırırdı, onların kamp ateşlerinin çevresinin gözden geçirerek. Ve onun resmi aynı tarz bir büyüye çalışıyor. sözcük oymaklarından farandol yapan nokta kümeleri.

Lawrence Durrell

Çev: S. Özpallabıyklar

401

**Kendi bedenlerimizde yüzmemize izin verin,
ruhlarımızı ruhlarımıza terk edin. (A. Artaud)**

Tel Cambazının Telden Düşerken Söylediği Şiirdir

Eğreti zamanlar kayıp geçti
Bir deli yıldızları sayıp geçti
Bir adam köprülerde ağlıyordu
O adam deliydi ben akıllıydım
Hu dedi ninnilerde güzel kızlar
Güzel kızlar var olsun

Dünyada bir ben varım
Bir de bu olmayası sahipsizliğim
(...)
Siz beni bu şehirden alıp götürün
Tükenmez yağmurlarda ıslatın
Elime iki kulaç ip verin
Düğümleyip düğümleyip çözeyim
Şehrin bütün ışıklarını söndürün
Kapatın bütün kapılarını
Beni bu şehirden alın götürün

Bir elim sağ cebimde
Bir elim sol cebimde
Bu hüznü siz de bilirsiniz
Anlat deseniz anlatamam
Enine boyuna yaşarım ancak
Bu koku bilmediğim bir koku
Bu gece kayık düşlerden birine benzer
Dört yanım karanlıkta
Büyük rüzgârlarda savrulacağız
Öylece dur kollarımda öylece
Karanlıkta telâşla seni hatırlıyorum.

(1954)

Turgut Uyar

Yitiksiz (Kitaplarına Girmemiş Şiirleri)

Haz: M. C. Doğan, YKY, 2010, s.70-71

Zamanların sonunu mu yaşıyoruz?

Jean-Claude Carrière: Aklıma ilk gelen şey, tartışmasız bir biçimde kimi dilbilgisel zamanların sonuna tanık olduğumuzdur. (...) Fiil çekimi ne demektir? Zaman içinde durumların tüm çeşitliliğini düşünmek, dile getirmek çabasıdır. Kuşkusuz bu olanaksız bir çabadır. Zamanı denetim altına alabilmek ve her an, şu zamanın içindeyiz, şu kaygan çıkıntıya geçtik, diyebilmek için onu hiçbir zaman yeterince "zaman"a parçalayamayacağız.

Dilin bu yeni kullanımı size nasıl düşünceler esinliyor?

Jean-Claude Carrière: Dilbilgisel zamanların kullanımına bir yorum getirmekten titizlikle kaçınıyorum. Buna dikkat çekmekle yetiniyorum. Bu evrimin yaşamlarımızın, kimbilir neden, durmaksızın hız kazanması yüzünden dilin yalınlaşması yönünde gerçekleştiği sonucuna varılabilir. Öyle görünüyor ki bizler Couperin müziğindeki ayrıntıları algılamakta yetersiz kalıyoruz, çünkü, kulağımız hasar görmüştür ve kuşkusuz hasar gören yalnızca kulağımız değil. Belki de zamanla ilişkimiz içinde belli bir duygumuz kayboldu, yeni bir tembellik yerleşti. (...)

Umberto Eco: Daha az baskıcı, dinden daha az titizlik isteyen, bir felsefeden daha eğlenceli bir tarikat: New Age, ne usçul bir denetim gereği ne de herhangi bir tanrıbilim olmaksızın her konunun gerçekliğini benimseyen mutlak bağdaştırmacılık Makrobiyotikten uçan dairelere, pranoterapiden Budacılığa değin her şey benimsenir; kişinin kendi mөнüsünü hazırlaması yeterlidir. Bir "kendin yap" dini. Ama ben bunu da, 2000 yılının yaklaşmasından çok, ideolojilerin çöküşüne bağlıyorum.(...)

İnternetin insanlığın bir tür eksiksiz belleğini, sınırsız bir sanal kitaplığı kullanımımıza sunduğu şu sırada belleğin yitmesinden nasıl söz edebilirsiniz?

Umberto Eco: Nihayet, belleğin güncel bunalımı diye adlandırdığım şeyi ele alma fırsatı doğdu. Bir an için ilerleme kavramına geri dönelim. Yüzyıllar boyunca, kültürümüzün, bilginin durmaksızın birikmesiyle tanımlandığı izlenimini taşıdık. Ptolemaios'un güneş sistemini, daha sonra Galilei'ninkini, ardından Kepler'ininkini vb'ninkileri öğrendik. Oysa bu yanlış! Uygarlıkların tarihi, tonlarca bilginin yokolduğu, birbirini izleyen bir dizi uçurumdur! Yunanlılar, Mısırlıların matematik bilgilerini anlayabilecek yeterlikte değildi; bu da, yitik eski bilgilere yeniden ulaşılmasına dayalı gizlilik anlayışlarının serpilmesine yol açtı. Daha sonra, Orta Çağ, bütün Yunan bilimini, bir diyalog dışında bütün Eflatun'u ve Aristoteles'in yarısını yitirdi... Bunu böylece uzun uzun sürdürürsek, çağlar boyunca, her dönemde bilginin bir bölümünün yitirilmesine göz yumulduğunu görürüz.

Zamanın Sonu Üzerine Söyleşiler

Hazırlayanlar. Catherine David, Frédéric Lenoir ve J.P. de Tonnac

Çev: Necmettin Kâmil Sevil, YKY, 2000

(...)İstikrarsız, parçalara ayrılmış toplumsal koşullarda ancak belli türden bir insan başarıya ulaşabilir. Bu ideal kadın ya da erkeğin başa çıkması gereken üç güçlük vardır.

Birincisi zamanla ilgili: Görevdev göreve, işten işe, bir yerden başka bir yere göç ederken insan kısa süreli ilişkileri ve kendini nasıl yönetir? Kurumlar artık uzun süreli bir çerçeve sağlamaz olduğunda, birey kendi yaşam anlatısını doğaçlamak, hatta süregiden bir benlik duygusundan yoksun yaşamak zorunda kalabilir.

İkinci güçlük yetenekle ilgili: Gerçekliğin talepleri değişirken yeni beceriler nasıl geliştirilir, potansiyel kabiliyetler nasıl günışığına çıkarılır? Pratikte, modern ekonomide pek çok becerinin raf ömrü kısa; teknolojiye ve bilimlerde, tıpkı ileri imalat biçiminde olduğu gibi, işçilerin ortalama olarak her sekiz, on iki yılda bir yeniden eğitilmeleri gerekiyor artık. Yetenek de bir kültür meselesi. Ortaya çıkmakta olan toplumsal düzen, zanaatçılık idealini, yani tek bir şeyi gerçekten iyi yapmayı öğrenme idealini köstekliyor; bu tür bağlılık ekonomik açıdan çoğu zaman yıkıcı olabiliyor. Modern kültür, zanaatçılığın yerine, geçmiş başarıyı değil potansiyel kabiliyeti öven bir meritokrasi fikri geliştiriyor.

Üçüncü güçlük bunun devamı olarak ortaya çıkıyor ve feragatle, yani geçmişi geçmişte bırakmakla ilgili. Dinamik bir şirketin başkanı geçenlerde, onun şirketinde çalışan hiçkimsenin oturduğu koltuğun sahibi olmadığını, geçmişteki hizmetlerin hiçbir çalışanın koltuğunu garanti altına almadığını ileri sürdü. İnsan böyle bir iddiaya nasıl olumlu tepki verebilir ki? Bunu yapmak için, halihazırda sahip olunan deneyimleri hesaba katmayan ilginç bir kişilik özelliği gerekiyor. Bu, halihazırda sahip olduğu şeyleri kıskançlıkla koruyan mal sahibinden çok, mükemmel şekilde iş görür de olsa eskiyi elden çıkaran, hep yeni

şeylere heves eden tüketicide bulunabilecek bir kişilik özelliğine benziyor. (s.11)

(...)Karakter Aşınması adlı kitabımın konusuydu bu. Böylelikle, yeni kapitalizmin kültürel idealini en gürbüz haliyle görme şansım oldu. Bu yeni insana, kısa vadeli düşünerek, potansiyelini geliştirerek ve hiçbir şeyden pişmanlık duymayarak zengin olacağı fikrini aşıl原因 bir patlama söz konusuydu sanki. Oysa ben, akıntıya kapılmış sürüklendiğini hisseden koca bir orta sınıf bireyler grubu buldum karşımda.(s.13)

(...)Yeni kapitalizmin havarileri, bu üç konuyu -iş, yetenek, tüketim- kendi ele alış biçimlerinin, modern topluma daha fazla özgürlük, akıcı bir özgürlük, düşünür Zygmunt Bauman'ın yerinde deyişle "akışkan modernlik" kattığını iddia ediyor. Bu insanlarla aramdaki çekişme onların "yeni" yorumunun doğru olup olmadığı konusunda değil; kurumlar, beceriler ve tüketim kalıpları gerçekten değişti. Benim iddiam, bu değişimlerin insanları özgürlüğe kavuşturmadığı. (...)

Bu yeni yapı bir MP3 çalar gibi işler. MP3 makinesi, repertuarından yalnızca birkaç parça çalmaya programlanabilir; keza, esnek şirket de, herhangi belli bir zamanda pek çok olası işlevinden yalnız birkaçını seçip yerine getirebilir. (...) Doğrusal gelişmenin yerini, oradan oraya sıçramaya istekli bir mizaç alır.(...)

Kurumların üç yapıtaşı -geçicileştirme, katmansızlaştırma ve doğrusal olmayan sıralama- bir arada ele alındığında, şirketin zaman çerçevesini daraltır; acil ve ufak görevler odak noktası haline gelir.(...) Yeni analitik teknolojiler, firmaların Michel Foucault'nun "panoptik gözetleme" dediği şeyle meşgul olmasını olanaklı kıldı; bu teknolojiler kaynakların ve performansın gerçek zamanlı haritalarını bilgisayar ekranına taşıdı. (...)

Yeni, esnek düşünüşte önemli olan, en iyi sonucu mümkün olan en kısa sürede üretmektir. Bu daha modern bir verimlilik ölçütüdür. Bu tür bir şirket içi rekabet, iktisatçı Robert Frank'in "kazanan her şeyi alır" dediği türden ödüllere yol açar: Büyük ödüller sadece kazanan takıma verilir, teselli ödülü ya birkaç tanedir ya da hiç yoktur.(...)

Danışmanlık işi, toplumsal mesafenin gerçek hayatta nasıl işlediğini anlamak için mükemmel bir örnek. Danışmanlar, modern bürokratik hayatın temel bir malzemesi; onun makinelerini yaşıyorlar. İlkede, danışmanların amacı nesnel tavsiyeler vermek ve stratejiler geliştirmek; oysa uygulamada, şirketin çevresindekilerin etkinliklerini örgütlemek -zorunlu emekliler, departmanlarınmkaldırılması, hayatta kalmayı başaranlara yeni görevler vermek- gibi acı verici bir iş yapıyorlar.

Yöneticiler firmalarının "kağıt üzerinde üstünkörü örgütlenmiş" olduğunun farkına vardılar.Sonuç, kolaylıkla parçalanabilen ağlardır.

Düşük toplumsal sermayeli kurumlarda, bir firmada toplumsal sermayeyi kimin inşa ettiği konusundaki farkındalık da genellikle eksiktir; toplumsal sermaye aşağıdan yukarı doğru inşa edilir. Bir firmanın kültürü, bütün kültürler gibi, sıradan insanların o kurumdan çıkardığı anlama bağlıdır, tepeden gelen açıklamaya değil. Kapitalizmde başı çeken tuhaf firmalarda buyruk üstüne buyruk verilir, hızla ve durmadan; yorumlama olanağı, sıradan işçiler arasında, düşer ve yorumlama süreci -bu bukaletun şirketlerden anlam çıkarmak- giderek daha fazla güçleşir.

Kurumların denetimini elinde tutmayanlar açısından en büyük sorun, bir toplumsal içerme duygusu oluşturmadaki güçlüktür ve kökeni mesleki kimlik meselesinde yatmaktadır.(...)

Kimlik ne yaptığınızdan çok nereye ait olduğunuzla ilgilidir; bu genel bir kuraldır.

(...) Toplumsal kapitalizmin erozyonu yeni bir eşitsizlik formülasyonu yarattı. Yeni sayfa tezi, değişimin insanları demir kafesten (piramid örgütlenme ve bürokrasiden) kurtaracağını iddia etmişti. Eski kurumsal yapı, esnek örgütler alanında gerçekten de yıkıldı. Onun yerine yeni bir iktidar coğrafyası geldi: Bürokrasinin ara katmanlarının durmadan azaldığı kurumlarda iktidarın merkezi, çevreyi kontrol ediyor. Bu yeni iktidar biçimi kurumsal otoriteden sakınıyor, toplumsal sermayesi düşük. Başı çeken örgütler, sadakat, enformel güven ve kurumsal bilgi konularında eksiklikler yaratıyor. Bireyler söz konusu olduğunda, çalışmanın değeri yüksek kalabilse bile, işin kendisinin manevi prestiji dönüşüyor; başı çeken şirketlerdeki işler, çalışma etiğinin iki kilit unsurunu yerinden çıkarıyor: sonraya bırakılmış doyum ve uzun vadeli stratejik düşünme.

Toplumsal olan her şey böyle böyle küçülürken kapitalizm yerinde duruyor. Eşitsizlik giderek artan bir şekilde yalıtıma bağlanıyor.

Richard Sennett

"Yeni Kapitalizmin Kültürü", Çev. Aylin Onacak, Ayrıntı Yay., 2009

Kürek Çekiyorum

(...)

Yorgunluğun gövdene ağır bir kütük / Yorgunluğun uzun bir kervan
Yorgunluğun gidiyor Nan ülkesine kadar / açıklanamaz yorgunluğun

(...)

Dünya uzaklaşıyor senden (...) /Yarım felcin iyi işitilmemiş başlangıcı (...)

Henri Michaux

Çev: Halil Gökhan

**KENDİNİ
KENDİN VER
KENDİNE!**

Yokoluşlarının ağıtını yazan o kifayetsiz muhterislerle senin ilgilenmeyişinin 2010'daki yüzüdür 491...

BİR "Evvel Fanzin" cakasıdır ve Kadıköy tribidir. KATIL!

<http://zaferyal.kuzeyildizi.com/491.html>

dortdokuzbir@gmail.com